

Asia: VN/2750/2020

Rikosasioiden sovittelupalveluiden siirto oikeusministeriön hallinnonalalle. Ohjausryhmän raportti ja esitys.

Lausunnonantajan lausunto

Pidätkö perusteltuna rikos- ja riita-asioiden sovittelun siirtämistä sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalta oikeusministeriön hallinnonalalle?

Kyllä

Miten perustelette vastauksenne?

Siirto mahdollistaa resurssien paremman käytön nykyisen toimintamallin tukiessa erityisesti eteläisen Suomen palveluiden vahvempaa tuottamista. OM:n hallinnonalan alla toimiminen tuo yhteiset käytänteet koko sovittelun kenttään.

Pidätkö perusteltuna sitä, että sovittelupalvelut tuotetaan oikeusapu- ja edunvalvontapalvelujen yhteydessä, mahdollisesti perustettavassa valtakunnallisessa oikeusapu- ja edunvalvontavirastossa?

Ei

Miten perustelette vastauksenne?

Huoli sovittelun ideologian katoamisesta ja vapaaehtoissovittelijoiden rooli tulevassa organisaatiossa.

Parempana vaihtoehtona olisi sovittelun oma virasto OM:n hallinnonalan alla.

Pidätkö perusteltuna sitä, että sovittelupalvelut tuotetaan valtion palveluina siten, että sovitteluhenkilöstö olisi valtion virkamiehiä?

Kyllä

Miten perustelette vastauksenne?

Henkilöstön tulisi siirtyä vanhoina työntekijöinä liikkeenluovutusperiaattein.

Mahdollisessa liikkeen luovutuksessa on otettava huomioon, että sovittelutoiminnassa on sekä virkasuhteessa että työsopimussuhteessa olevaa henkilöstöä. Liikkeen luovutuksessa tulisivat siten sovellettavaksi sekä työsopimuslain 1 luvun 10 §:n että kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain 25 §:n säännökset liikkeen luovutuksesta. Lisäksi sekä luovuttaja että luovutuksen saaja ovat velvollisia käsittelemään liikkeen luovutuksen yhteistoimintamenettelyssä lain ja osapuolia sitovien sopimusten mukaisesti. Liikkeen luovutuksessa henkilöstön työ- ja virkasuhteista johtuvat oikeudet ja velvollisuudet siirtyvät lähtökohtaisesti uudelle toimijalle. Poikkeuksena ovat virkatehtävät, jos luovutus tehtäisiin yksityiselle Jos sovittelutoiminnan tehtävät siirtyisivät uudelle palveluntuottajalle, on tärkeää, että myös koko sovittelutoiminnan henkilöstö siirtyisi uudelle toimijalle tehtävien mukana. Sovittelutoiminnan hyvän jatkuvuuden ja asiantuntemuksen säilymisen vuoksi olisi myös tärkeää, että toimintakokonaisuuteen ei tehtäisi radikaaleja muutoksia myöskään luovutuksen jälkeen.

Pidätteko perusteltuna, että joissakin erityistilanteissa palvelu voitaisiin tuottaa ostopalvelusopimuksin, kun palveluntarve sitä edellyttää?

Kyllä

Miten perustelette vastauksenne?

Tiettyihin sovittelukokonaisuuksiin sopii ostopalveluina tuotettu sovittelu. Näitä ovat mm. regressisovittelu, koulu- ja katusovittelu, myös yritysten väliset sovittelut voisivat kuulua tähän ryhmään. Settlementtitoimijat, kuten Kalliola, ovat valmiita tarjoamaan näitä palveluita.

Millä keinoin voidaan mielestänne varmistaa, että sovittelun erityispiirteet säilyvät vaihtoehtoisten konfliktinratkaisumenetelmien periaatteiden mukaisina, jos sovittelupalvelut siirretään oikeusapu- ja edunvalvontapalveluiden yhteyteen?

Sovittelu omana virastona olisi parempi vaihtoehto ja takaa restoratiivisten periaatteiden toteutumisen.

Millä keinoin vapaaehtoisten sovittelijoiden toimintaedellytyksiä voidaan vahvistaa oikeusapu- ja edunvalvontapalveluiden yhteydessä?

Vapaaehtoiset sovittelijat ovat toiminnan selkäranka ja suomalaisen sovittelujärjestelmän vahvuus. Vapaaehtoiset tekevät järjestelmästä joustavan, suhteessa virkamiesten käyttämiseen sovittelijoina, vapaaehtoiset ovat kustannustehokkaampi toimintamalli.

Vapaaehtoiset tarvitset koulutusta, jatkuvaa ohjausta ja tukea. Miten nämä varmistetaan virkamiesohjauksessa?

Vapaaehtoisten sovittelijoiden tulee voida osallistua toiminnan kehittämiseen ja heillä tulisi olla paikka valtakunnallisessa sovitteluneuvottelukunnassa.

Miten arvioitte sovittelun siirron oikeusapu- ja edunvalvonnan yhteyteen vaikuttavan paikallisen, alueellisen tai valtakunnallisen sidosryhmäyhteistyön hoitamiseen?

Todennäköisesti poliisi - syyttäjä -yhteistyö helpottuu.

Sovittelu on kuitenkin hyvin alueellista ja palveluohjauksen tarve ja tieto on alueellista, joten sitä tulisi tukea.

Millaisia keinoja ehdotatte oikeusavun esteellisyyden periaatteiden huomioon ottamiseksi ehdotetussa järjestämismallissa?

Esteellisyyden tarkistaminen manuaalisesti on haastavaa, mutta tämän voisi hoitaa automaattisesti asiakastietojärjestelmien kesken. Keskusteluissa esteellisyysongelmaa on paisutettu turhaan. Mahdollisesti esteelliset asiakkaat voivat saada palvelun toiselta sovittelualueelta nykyisten sähköisten kokous- ja keskustelupalveluiden avulla (Zoom, Teams).

Ehdotettu järjestämismalli parantaa sovittelupalveluiden yhdenmukaisuutta ja saatavuutta?

Kyllä

Miten perustelette vastauksenne?

Tällä hetkellä sovittelun valtakunnalliset resurssit eivät ole optimaalisella tavalla jaettu, tämä korjaantunee uudessa toimintamallissa.

Miten arvioitte sovittelupalveluiden siirron vaikuttavan julkisen oikeusavun, yleisen edunvalvonnan sekä talous- ja velkaneuvonnan palveluihin?

Toivottavasti asiakasohjaus puolin ja toisin lisääntyisi.

Pidättekö perusteltuna sovittelun siirrolle suunniteltua aikataulua vuoden 2024 alussa?

Kyllä

Miten perustelette vastauksenne?

Henkilöstön ja vapaaehtoisten sovittelijoiden sitoutuminen ja pysyminen toiminnassa pitää siirtymävaiheessa varmistaa. Myös sovittelupalveluiden katkeamaton siirtyminen tulee taata.

Onko teillä vielä mielessänne ohjausryhmän esitykseen liittyen joitakin riskejä tai etuja, joita raportissa ei ole käsitelty?

Etuna tilojen käytössä saadaan synergiaetuja, mutta tiloissa tulee huomioida online-sovitteluiden tekniset vaatimukset (sovittelun osapuolet voivat olla eri osoitteissa, tämä ei saa olla este sovittelun järjestämiselle).

Korte Henna
Kalliolan Settlementti ry - Lars Rikberg, sovittelujohtaja; Henna Korte
yhteisöjohtaja